

Projekt-elemek a környezetpedagógia oktatásában a komáromi Selye János Egyetemen

PaedDr. NAGY MELINDA, PhD.

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Biológia Tanszék, Bratislavská cesta 3322, 945 01 Komárno,
nagym@uj.s.sk

ABSZTRAKT

A tanulmány a Selye János Egyetem Tanárképző Karán, az Environmentális nevelés tantárgy keretében zajló projektoktatást mutatja be. A biológia-tanár szakos hallgatók csoportjai itt szabadon választott projekteken dolgoznak, melyek nyilvános bemutatókkal zárulnak. A tanulmány röviden tárgyalja a Selye János Egyetem további tanárképző szakjain különböző tantárgyakba beépített projekt-elemekre is, valamint a projektoktatással kapcsolatos tapasztalatokat.

KULCSSZAVAK: projektoktatás, környezetpedagógia, Selye János Egyetemen, Szlovákia

BEVEZETŐ

A *projekt* napjainkban egy sokszor felmerülő fogalom, amely azonban nem mindig ugyan abban az értelmezésben használatos. Mást jelent a tudományban, mást az oktatásban, művészetben, és mást értünk alatta a menedzsmentben – számos értelmezésének közös vonása azonban, hogy mindig valami olyan tevékenységek, feladatok és folyamatok összességét jelenti, amelyek specifikus céllal, rögzített kezdési és befejezési idővel, előre meghatározott kimenettel rendelkeznek. A projekt általában behatárolt költségkerettel is bír (Kerzner 2009).

A továbbiakban a projekthez az oktatás és nevelés szemszögéből közelítünk. A *projekt* kifejezést a közoktatásban pedagógiai értelemben először Richardson alkalmazta 1900-ban az USA-ban, a szakmai oktatáshoz kapcsolódóan, méghozzá abban az értelemben, hogy a szakmát tanuló fiatalok önállóan meghatározzák a saját vizsgamunka darabjukat és az elkészítéshez szükséges munkamenet tervét, majd az önálló elkészítés után értékelésre bemutatják azt. (M. Nádas 2010)

Mára a módszer nem számít szokatlanak, s hazai és a külföldi szakirodalom egyetért abban, hogy a környezettel kapcsolatos tananyagtartalom közvetítésére kiválóan alkalmas a projektoktatás. A téma aktualitását növeli, hogy Szlovákiában 2008. szeptemberétől az alap- és középiskolák új Állami Oktatási Program szerint tanítanak, amit a pedagógusképzésben sem lehet figyelmen kívül hagyni. Az iskolareform újításait a Selye János Egyetem 2009-től beépítette az akkreditációs anyagaiba. (Kováts-Németh 2006, Nagy 2011)

Az alábbiakban előbb bemutatom a projektoktatás lehetőségeit a szlovákiai oktatási rendszerben, s azok alkalmazását a pedagógusképzésben, hangsúlyt fektetve a biológia-tanár szakosok hallgatók számára meghirdetett Environmentális nevelés tantárgy keretében zajló projektoktatásra.

1 OKTATÁSI RENDSZER

1.1 A szlovákiai oktatási rendszer a környezeti nevelés és a projektoktatás szemszögéből

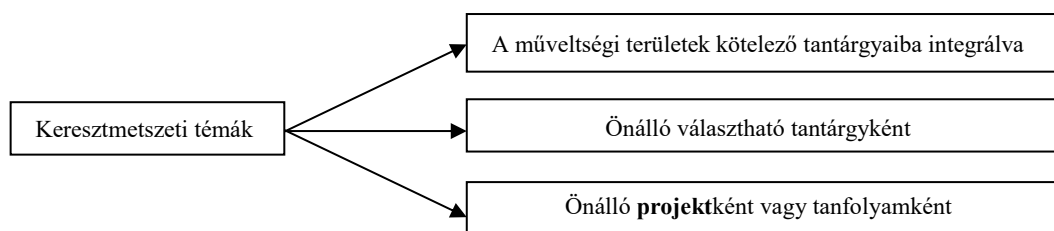
Az iskolareform Szlovákiában a Szlovák Nemzeti Tanács által 2008. május 22-én elfogadott új szlovákiai közoktatási törvényből (Zákon 245/2008) adódott, amely szerint a nevelés és oktatás Szlovákia minden közoktatási intézményében oktatási programok szerint kell hogy megvalósuljon. Az oktatási programcsomagok az Állami Oktatási Programból és az iskolai oktatási programokból tevődnek össze.

Az Állami Oktatási Program első változatát 2008. június 19-én fogadták el az Oktatási Minisztérium gremiumának ülésén (Štátny vzdelávacie program 2008). A közoktatási törvény változása miatt mára az Állami Oktatási Program innovált verziói (Štátny vzdelávacie program primárne vzdelávanie 2015, Štátny vzdelávacie program nižšie stredné vzdelávanie 2015, Štátny vzdelávacie program pre gymnáziá 2015) érvényesek. Az iskolai oktatási programot az egyes iskolák vezetésének és az iskolák pedagógusainak kell kidolgozniuk.

Az Állami Oktatási Program előírja az oktatási standardokat, és az oktatási (műveltségi) területeket is. A Szlovákiában alapiskolának nevezett általános iskolák alsó és felső tagozata részére nyolc, a gimnáziumok részére pedig hét műveltségi területet jelöl meg. Ezek a következők: *Nyelv és kommunikáció, Matematika és információkezelés, Ember és természet, Ember és társadalom, Ember és értékek, Az ember és a munka világa* (melyet csak az alsó és felső tagozatosok számára hirdetnek meg, a gimnáziumok számára nem), a *Művészet és kultúra* és az *Egészség és mozgás*.

A műveltségi területeken belül az Állami Oktatási Program meghatározza a kötelező tantárgyakat és azok óraszámát, de meghatároz keresztmetszeti témákat is, melyek több műveltségi területet érintenek. Ezek megvalósítása kötelező, viszont a megvalósítás formáját az iskolára bízta. Az Állami Oktatási Program innovált verziói az alábbi keresztmetszeti témákat írják elő a gimnáziumok számára: *Személyi és szociális fejlődés, Environmentális (környezeti) nevelés, Médiaoktatás, Multikulturális nevelés, és az Élet- és egészségvédelem* (Štátny vzdelávacie program pre gymnáziá 2015). Az alapiskolák felső tagozatára ezek a téák kiegészülnek a *Családi életre való neveléssel* (Štátny vzdelávacie program nižšie stredné vzdelávanie 2015), az alapiskolák alsó tagozatára pedig a *Regionális nevelés és népi kultúra, valamint a Közlekedési nevelés – biztonságra nevelés a közúti közlekedésben* témakörökkel (Štátny vzdelávacie program primárne vzdelávanie 2015).

1. táblázat: A keresztmetszeti témák lehetséges megvalósítási formái

A fenti keresztmetszeti témák megvalósulhatnak a kötelező tantárgyakba integrálva, önálló választható tantárgyként, önálló projektként vagy tanfolyamként (1. táblázat) is. Ezek hatásfokát meg lehet még erősíteni releváns iskolán kívüli tevékenységekkel.

Mivel az Állami Oktatási Program számol a projektoktatás lehetőségével az alapiskolák és középiskolák iskolai oktatási programjaiban, ezt be kell építeni a pedagógusképzésbe is.

1.2 A Selye János Egyetem Tanárképző Karának feladatai és lehetőségei a projektoktatás terén

Az iskolai oktatási program kidolgozásában való részvétel minden pedagógus munkaköréhez hozzátartozik – azaz már az egyetemi képzés alatt fel kell erre készíteni a leendő tanítókat és tanárokat.

A Selye János Egyetemen Tanárképző Karán 2004. szeptemberében kezdődött meg az oktatás hét különböző tanulmányi programban. Azóta ez a kínálat folyamatosan bővül, így jelen pillanatban a SJE Tanárképző Kara az alábbi szakokat és programokat kínálja a pedagógusi pályára készülő hallgatók számára:

Az 1.1.1. Tanárképzés akadémiai tárgyakban tanulmányi szakon belül Magyar nyelv és irodalom, Angol nyelv és irodalom, Német nyelv és irodalom, Szlovák nyelv és irodalom, Történelem, Matematika, Informatika, Biológia és Kémia programokat; az 1.1.3. Tanárképzés művészeti és neveléstudományi tárgyakban szak keretén belül pedig a Kateketika programot. Minden leendő tanár, ha a fenti programok

bármelyikének kombinációját választja, a pedagógiai pályájához szükséges szakmai ismereteket a Pedagógiai-pszichológiai- és társadalomtudományi alapismeretek nevet viselő program keretén belül sajátíthatja el.

Az 1.1.5. Óvodai és elemi pedagógia szakon belül az alapképzésben az Óvodai és elemi pedagógia tanulmányi programban, a mesterképzés keretei közt pedig a Tanítóképzés programban lehet tanulmányokat folytatni. Ezekben a tanulmányi programokban körülbelül egyharmad arányban képviseltetik magukat a pedagógiai, pszichológiai és társadalomtudományi tantárgyak.

Az 1.1.1. Tanárképzés akadémiai tárgyakban tanulmányi szakon belül elsősorban az Informatika, a Biológia, valamint az Angol nyelv és irodalom tanulmányi programok tantárgyainak keretében foglalkoznak projektpedagógiával vagy alkalmaznak projekt-elemeket az oktatásban. Ezeknek a programoknak az oktatói számos publikációt (Stoffová és Csízi 2010, Stoffová és Gabaľová 2007, Stoffová és Végh 2006, Szőköl 2012, Szőköl és mts. 2007, Szőköl és Tóth 2007, Kováts-Németh 2010, Kováts-Németh 2011a, Kováts-Németh 2011b, Kováts-Németh 2012, Kováts-Németh 2015, Kováts-Németh és Bodáné Kendrovics 2015, Poráčová és mts. 2013, Zolczer 2015.) is megjelentettek ebben a témában.

Az 1.1.5. Óvodai és elemi pedagógia szakon belül elsősorban az Óvodai és elemi pedagógia tanulmányi programban valósul meg projektoktatás, mely itt is több tantárgyhoz kötődik (Szabóová 2009a, Szabóová 2009b, Szabóová 2012, Szabóová 2014.). Az óvópedagógus képzésben nem csak tantárgyi és oktatási szinten, hanem 2008-2011 között a *Naturbild – Natur und Technik in frühen Bildungsprozessen* nemzetközi projekt keretében is foglalkoztak projektoktatással (Szabóová 2014, Szabóová és Hegedűs 2007, Szabóová és Hegedűs 2008).

2 PROJEKTOKTATÁS

2.1 A projektoktatás elmélete

A projektoktatás egy olyan új oktatási stratégia, amely kiválóan alkalmas a tanulás tanulására. A projektoktatás olyan problémaközpontú, nyílt oktatási stratégia, amely egyrészt a sajátos célok elérését, a valós életet integráló és reprezentáló tanulási tartalommal, a komplex szemléletmódot segítő, a tevékenységközpontú, feladatorientált tanulói tevékenységet biztosító szervezési formákkal, módszerekkel, technikákkal, eszközökkel, az iskolai kereteket kitérítve természetes tanulási környezetben valósítja meg; másrészt e stratégia eredményeként létrejött projekt további célok kitűzését, megvalósítását motiválja (Kováts-Németh 2006, Kováts-Németh 2010).

A projektoktatás folyamatában a tanulás alapvetően önálló, páros és csoportos szervezeti formákban történik. A tevékenység megszervezésekor, valamint a feladatok megoldása során az együttes munkálkodáson, egymás segítségén, elfogadásán, a kommunikációs készségek, technikák elsajátításán van a hangsúly. (Kováts-Németh 2006)

A projekttervezésnél a következő projektoktatással kapcsolatos kritériumoknak kell megjelenniük (Kováts-Németh 2010, Bodáné Kendrovics 2015, **Estefánné Varga és Szikszay 2007**).

- A projekt középpontjában egy probléma álljon.
- A cél egy valóságos környezeti probléma megoldása legyen.
- Kapcsolja össze az elméletet a gyakorlattal.
- Tantárgyak közötti kapcsolatot teremtsen, a multidiszciplinaritás jellemezze.
- A hallgatók önállóan döntsenek és felelősek legyenek döntéseikért.
- Lehetőséget adjon az individualizált munkára.
- Módot adjon a csoportmunkára.
- A hallgatók képesek legyenek az együttműködésre.
- A hallgató és oktató kapcsolatát a partnerség jellemezze.
- A pedagógus szerepe az ösztönzés, szervezés, tanácsadás legyen, a háttérből irányítsa a munkát.
- Legyen rögzítve a kezdési és befejezési idő.
- Legyen behatárolva a költségkeret.
- A projekt konkrét eredményekkel záruljon.

2.2 Módszerek, feladatok és eszközök a projektoktatásban

A projektoktatás során alkalmazott módszereket három csoportba sorolhatjuk, és e csoportok mindegyikéhez meghatározott feladatok és eszközök (zárójelben) rendelkezhetők (Kováts-Németh 2010, Csenger Lajosné 2014).

Az első csoportba a személyes célok megismerését elősegítő módszerek tartoznak: a hangos gondolkodás (döntések előkészítése, felidézés, problémafelvetés), fogalomtérkép készítése (előzetes ismeretek feltárása, kulcsszavak gyűjtése), rendezett fa módszere (logikai önellenőrzés), beszélgetés (kölsönös kérdésfeltevés), tanulói kiselőadás (olvasmányélmény, internetes böngészés) és az elbeszélés módszere (élmények felidézése).

A második csoportba az önállóságot, kreativitást, kutatást elősegítő módszerek kerültek: Kutatás (alkotás, célok, problémák meghatározása), megfigyelés (adatgyűjtés, jegyzetelés), elemzés (tartalomelemzés, szövegelemzés, kivonatolás, rendszerezés) és házi feladat (önálló adatgyűjtés, munka a szakirodalommal).

A harmadik csoportba az együttműködést feltételező módszerek lettek sorolva: A projekt módszer (feladatelosztás, kivitelezés, bemutatás), kooperatív eljárások (csapatépítés), játék (szerepjáték, szituáció, helyzetgyakorlat) és a rendezvények szervezése (vetélkedők, kiállítások szervezése, plakátok, poszterek bemutatása).

2.3 A környezeti nevelés

A környezet kifejezés magában foglalja a természetes, az ember által alkotott és a társadalmi (gazdasági, politikai, kulturális) környezetet egyaránt. A környezeti nevelés tehát átfogó fogalom. A természetvédelmi és környezetvédelmi neveléssel összevetve mindenképpen tágabb körű jelentése van, hiszen nemcsak a védelmi feladatokat, hanem az ember és a természet közötti harmonikus viszony, a környezettudatos életvitel kialakítását, a világgal való harmonikus együttélésre nevelés célkitűzését is tartalmazza. A környezeti nevelés tulajdonképpen környezetkultúrára való nevelés. Komplex feladata, hogy a felnövekvő generációban kifejlődjön a környezet iránti gondoskodó, érdeklődő, értékővő magatartás, fokozódjon a felelősségérzetük otthonuk, iskolájuk és tágabb környezetük iránt. (Kováts-Németh 2010)

A környezeti nevelés szinonimája a szlovákiai pedagógiai dokumentumokban használatos *Environmentálna výchova* (Environmentális nevelés) kifejezésnek.

2.4 Az Environmentális nevelés tantárgy a Selye János Egyetemen

A Selye János Egyetem Tanárképző Karán az Environmentális nevelés az 1.1.1. Tanárképzés akadémiai tárgyakban tanulmányi szakon belül a Biológia tanulmányi programban kötelezően választható tantárgyként lett bevezetve. Sem a szlovákiai oktatási rendszer, sem az egyetem belső előírásai nem teszik kötelezővé a projektoktatás alkalmazását a tanulmányi programokon belül. Mivel azonban az Állami Oktatási Program számol a projektoktatás lehetőségével az alapiskolák és középiskolák iskolai oktatási programjaiban a keresztmetszeti témák kapcsán, fontosnak tartottuk a projektoktatást beépíteni a pedagógusképzésbe.

A tantárgy először a 2013/14-es akadémiai évben valósult meg. A megvalósításhoz Kováts-Németh Mária (2011b) Erdőpedagógia projektjét vettük alapul. A tantárgy bevezetése után is figyelemmel kísérik más intézmények ezirányú törekvéseit és megosztott tapasztalatait – többek között a Környezetmérnök alapképzésben megvalósított projektoktatás eredményeit (Bodáné Kendrovics 2013).

A tantárgy megvalósítása során a projektoktatás alábbi stratégiai lépéseit követjük: A diákok első lépésben azonosítják a problémákat, megértik az adott probléma megoldásához vezető utat, és megfogalmazzák a célt. Az oktató segítségével a diákok további konkrét problémákat, alcélokat fogalmaznak meg a fő cél eléréséhez. Egyénileg vagy az önkéntesen alakult csoportokban a diákok választanak a megfogalmazott problémákból, hogy megoldják azt. Tervet készítenek a megoldáshoz, és megfogalmazzák a feladatokat. Önálló, páros vagy csoportos munka során maguk szervezik a feladatelosztást, kiválasztják az adatgyűjtés színhelyeit, az esetleges adatközlőket. Megvalósítják a munkát, majd a munka eredményeit (produktumot) bemutatják a csapatok előtt. A projekt értékelésének része az önértékelés, amibe bele tartozik a projektkészítés folyamata.

A csapatok értékelésében a bemutatás, a zsűri értékelésében pedig a projekttevékenység és a produktum áll a középpontban. Ha szükséges, ezt követi a korrekciók elvégzése, majd a projekt közzététele.

Az idei akadémiai évben 6 projekt került bemutatásra a Biológia Tanszék oktatóiból álló zsűri előtt. A projektek mindegyike több modulból állt, interjúkat készítettek a választott téma szereplőivel, kérdőíveket dolgoztak fel, dokumentáltak és méréseket végeztek, valamint oktatási intézményekkel közös aktivitásokat valósítottak meg, miközben igyekeztek minél több személyt bevonni a tevékenységükbe. A prezentáción kívül portfólióban is dokumentálták tevékenységüket, melyből további feldolgozás után az előző év gyakorlatának megfelelően publikáció fog készülni.

ÖSSZEFOGLALÁS

A tanulmány bemutatja a projektoktatás helyét a szlovákiai közoktatási rendszerben az alapiskola alsó tagozatától kezdve a felsőbb évfolyamokon keresztül egészen a felsőoktatás keretei közt folyó pedagógusképzésig. A tanulmány részletesen tárgyalja a Selye János Egyetem Tanárképző Karán, az Environmentális nevelés tantárgy keretében négy éve zajló projektoktatást. A biológia-tanár szakos hallgatók csoportjai itt szabadon választott projekteken dolgoznak, melyek nyilvános bemutatókkal zárulnak.

SZAKIRODALOM

- BODÁNÉ KENDROVICS, R. 2013. Környezetmérnök alapképzésben megvalósított projektoktatás tapasztalatai. SJE Nemzetközi Tudományos Konferencia „Új kihívások a tudományban és az oktatásban” Komárno, Selye János Egyetem, 17-18. szeptember 2013. pp. 47-56
- BODÁNÉ KENDROVICS, R. 2015. Módszertani innováció a környezetmérnök képzésben. In: Torgyik Judit (szerk.) (2015). Százarcú pedagógia. Komárno: International Research Institute s.r.o. IS BN 978-80-89691-17-3, p 341-352
- CSENGER LAJOSNÉ, 2014. Alternatív módszerek és eszközök az ökoiskolában. Gyermeknevelés (2014), 2. évf. 1. Szám, pp. 65–78
- ESTEFÁNNÉ VARGA, M., SZIKSZAY, K. 2007. **Projektpedagógia alkalmazása a pedagógusképzésben és a gyakorlati képzésben.** Eger, 2007, http://www.hefop.ektf.hu/anyagok/projektpedagogia_alkalmazasa.htm
- KERZNER, H. 2009. Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, and Controlling, 10th Edition, Wiley, ISBN 978-0-470-27870-3 , 1122 p.
- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2006. *Fenntartható oktatás és projektpedagógia.* Új Pedagógiai Szemle. - ISSN 1215-1807, Évf. 56, sz. 10 (2006), p. 68-74.
- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2010. Az erdőpedagógiától a környezetpedagógiáig. 1. vyd. Pécs: COMENIUS Kft., 2010. 313 s. ISBN 978 963 9687 189.
- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2011a Az Erdőpedagógia projekt a fenntarthatóságra nevelés életmód-stratégiája. Új Pedagógiai Szemle : A MPT és az OKFI intézet folyóirata. - ISSN 1215-1807, (2011), s. 1-5.
- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2011b *Az Erdőpedagógia projekt elmélete és gyakorlata.* Globális kihívások - alternatív megoldások határon innen és túl. - ISBN 978-963-334-025-7, (2011), s. 123-132.

- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2012. *A projektoktatás elmélete és gyakorlata*. Interaktív eszközök és módszerek a tanulási folyamatban. - ISBN 978-606-8145-18-1, (2012), s. 13-26.
- KOVÁTS-NÉMETH, M. 2015. *Tegyünk együtt a környezetért*. Környezeti nevelés az iskolában. Fókusz. 132. szám - 2015. Szeptember <http://www.fokusz.info/index.php?cid=1687304874&aid=1983216580&sch=1>
- KOVÁTS-NÉMETH, M., BODÁNE KENDROVICS, R. 2015. *A környezetpedagógia elmélete és gyakorlata*. 1. vyd. Győr: Palatia Nyomda és Kiadó, 2015. 279 s. ISBN 978-963-7692-64-2
- M. NÁDASI, M. 2010. *A projekt oktatás elmélete és gyakorlata*. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége, 2010, Génusz Könyvtár, http://tehetseg.hu/sites/default/files/06_kotet_net.pdf
- NAGY, M. 2011. *Természetszeretetre nevelés és egészségnevelés a szlovákiai közoktatásban, különös tekintettel a magyar tananyelvű képzés lehetőségeire*. Együtt a környezetért. - Győr : Palatia Nyomda és Kiadó Kft., 2011. - ISBN 978-963-7692-35-2, P. 73-92.
- PORÁČOVÁ, J., MYDLÁROVÁ BLAŠČÁKOVÁ, M., POŠIVÁKOVÁ, T., GANAJOVÁ, M., KOTOSOVÁ, J., MYDLÁR, J, NAGY, M., MAKOVICKÝ, P., MUCHANIČOVÁ, A. 2013. *Biochemical Monitoring of Selected Mineral Waters of Eastern Slovakia in learning Project*. 44th World Chemistry Congress. - Istanbul : IUPAC, 2013. - ISBN 978-80-89561-09-4, S. [1714].
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM (2008): http://www.minedu.sk/data/USERDATA/ATEMY/2008/20080619_SVP/20080722_SVP_ISCED_0-3.zip (letöltve: 2009. június 28.)
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRIMÁRNE VZDELÁVANIE – 1. stupeň základnej školy (2015): http://www.statpedu.sk/sites/default/files/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/svp_pv__2015.pdf (letöltve: 2017 április 28.)
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE – 2. stupeň základnej školy (2015): http://www.statpedu.sk/sites/default/files/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/svp_nsv_6_2_2015.pdf (letöltve: 2017 április 28.)
- ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM PRE GYMNÁZIÁ (úplné stredné všeobecné vzdelávanie) (2015): http://www.statpedu.sk/sites/default/files/dokumenty/inovovany-statny-vzdelavaci-program/statny_vzdel_program_pre_gymnazia.pdf (letöltve: 2017 április 28.)
- STOFFOVÁ, V., CSÍZI, L. 2010. *Projekteljárás az adatbázis rendszerek tanításában*. INFODIDACT 2010 : Informatika Szakmódszertani Konferencia / Zsakó, (2010), s. s 5.
- STOFFOVÁ, V., GABALOVÁ, V. 2007. *Od problémového vyučovania k projektu*. DidInfo 2007. - Banská Bystrica, 2007, s. 23.
- STOFFOVÁ, V., VÉGH, L. 2006. *Počítačové hry a projektové vyučovanie programovania*. International Colloquium on the Acquisition Process Management : aimed at current issues in science, education and creative thinking development. - Brno : University of Defence - Faculty of Economics and Management. - ISBN 80-7231-139-5, (2006), s. 4 s.
- SZABÓOVÁ, E. 2009a. *Projektek tervezése az óvodai program tanvázlata alapján a Selye János Egyetemen*. In: Albert, S. Az iskolai és óvodai oktatási programok kialakításáról. - Komárno : Univerzita J.Selyeho. - ISBN 978-80-89234-79-0, (2009), s. 99-121.
- SZABÓOVÁ, E. 2009b. *Projektek a komáromi óvodapedagógus-képzésben*. Projektpedagógia - projekt módszer. - Kecskemét : Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, 2009. - ISBN 978-963-7294-82-2, P. 20-29.
- SZABÓOVÁ, E. 2012. *Projektový prístup v kontexte predprimárnej edukácie*. Zborník Medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho -2012 : "Vzdelávanie - identita - zdravie", Komárno 13. - 14. september 2012. - Komárno : Univerzita J. Selyeho. 1. vyd - ISBN 978-80-8122-044-9, S. 487-507.

- SZABÓOVÁ, E. 2014. *Didaktické postupy učiteľa pre predprimárne vzdelávanie z perspektívy projektového prístupu*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie Univerzity J. Selyeho - 2014 : "Vzdelávanie a veda na začiatku XXI. storočia" - Sekcie pedagogických vied. - Komárno : Univerzita J. Selyeho, 2014. - ISBN 978-80-8122-103-3, CD-ROM, p. 199-215.
- SZABÓOVÁ, E. 2014. *A víz és a levegő edukációs projektek alkalmazása a nevelő-oktató folyamatban. Környezeti hatások és biológiai perspektívák = Environmentálne vplyvy a biologické perspektívy : A SJE TKK Biológiai Tanszékének tudományos tanulmánykötete*. - Komárno : Univerzita J. Selyeho, 2014. - ISBN 978-80-8122-115-6, CD-ROM, p. 49-64.
- SZABÓOVÁ, E., HEGEDŰS, G 2007. *A projektpedagógia gyakorlata*. AKTEDU 2007. - Kecskemét, 2007. - ISSN 1586 – 846 x, S. 111-129.
- SZABÓOVÁ, E., HEGEDŰS, G. 2008. *Sommerkarneval in der Slowakei, Ungarn und Rumänien*. : Ein länderübergreifendes pädagogischen Projekt in Text und Bild für spielerisches Lernen und Entspannung. SACHE- WORT-ZAHL : Lehren in der Grundschule, Heft:91: Fastnacht-Fasching-Karneval. - ISSN 0949-6785, (2008), s. 35-41.
- SZŐKÖL, I. 2012. *Model projektového vyučovania v podmienkach UJS*. Actual problems of modern education in 21st century. - Komárno : Univerzita J. Selyeho. - ISBN 978-80-8122-065-4, S. 159-164.
- SZŐKÖL, Š., MEZEI, J., TÓTH, K. 2007 *Projektová práca študentov na stredných školách v rámci predmetu informatika*. SCHOLA. - Trnava : AlumniPress, 2007. - ISBN 978-80-8096-038-4, CD-ROM, p. 1-5.
- SZŐKÖL, Š., TÓTH, K. 2007. *Projektové vyučovanie Informatiky na UJS v Komárne*. XXV. International Colloquium on the Management of Educational Process. - Brno : Univerzita obrany, 2007. - ISBN 978-80-7231-228-3, P. [1-4].
- ZÁKON NR SR 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- ZOLCZER, P. 2015. *Audiovizuális humor a nyelvoktatásban (projektmódszer)* Katedra : Szlovákiai magyar pedagógusok és szülők lapja. - ISSN 1335-6445, Évf. 23, sz. 2 (2015), p. 29.